

Chladnokrvné, pol

Bela LISÁKOVÁ | redaktorka

Pokojné, mohutné, vznešené a najmä pracovité. Chladnokrvné kone už takmer 60 rokov chovajú lesníci na Muráni. Pre ich dobré povahové vlastnosti si ich obľúbili aj menší chovatelia a ak ich nepoužívajú na prácu v lese alebo na poli, sú vhodné aj na agro- a lesoturistiku.

Začiatok chovu koní na Muráni sa začal v roku 1950 z podnetu štátnych lesov a vojenských orgánov. Hlavným zámerom chovu v žrebčine na Veľkej Lúke bola produkcia koní pre lesné hospodárstvo a armádu. V rokoch 1950 až 1956 vybudovali ešte ďalšie štyri strediská, v súčasnosti je však chov sústredený do dvoch stredísk v Dobšinej a vo Veľkej Lúke. „Počas takmer šesťdesiatich rokov existencie nášho chovu došlo niekoľkokrát k zmene chovného cieľa, k redukcii počtu koní, hospodárskych dvorov,“ hovorí riaditeľ od-

štepného závodu Revúca Lesov SR Jozef Bystriansky. Prvá etapa chovu bola charakteristická pre 50. roky. Základom bolo stádo huculských kobýl, respektíve stádo kobýl huculského typu, ktoré vykúpili zo zemskeho chovu východného Slovenska. Kobylky a všetky mladé kone sa podrobili ťažkým výkonnostným skúškam, aby mohli byť zaradené do prevádzky v lese či armáde. Keďže prišla modernizácia autoparku armády, chov koní pre vojsko stratil zmysel a ďalej sa zameriaval len na lesné hospodárstvo. Lesné závody požadovali kone s väčším telesným rámcom a hmotnosťou. Práve pre zmožňovanie plemena začali s krížením s plemenami fjord, hafling a neskôr

s plemenom norik. Cieľom kríženia začiatkom 60. rokov bolo vytvorenie nového plemena - slovenského horského koňa. Mal byť mohutnejší, ale rovnako mali byť zachované aj dobré vlastnosti huculského plemena. Nedosiahli však tvarovú a typovú vyrovnanosť podľa šľachtiteľského cieľa, preto nemožno hovoriť o samostatnom plemene. V tomto zámere už nepokračovali a vytvorili novú koncepciu chovu koní na Muráni.

Norik muránsky

Koncom 60. rokov nakúpili na Muráni chladnokrvné kobylky z Čiech a Moravy. Pripúšťali ich s importovanými norickými žrebcami, ich potomkami, a aj so žrebcami z vlast-

ojné

O chove koní na Muráni vyšla zaujímavá kniha vo vydavateľstve Hipo – Dur, Kone od Muráňa, autorom ktorej sú Michael Duruttya a Oldřich Pernica

Igor VISZLAI | Zs-foto

pracovanli koncepciu, na základe ktorej sa zamerali na chov norika v čistokrvnej forme tak, aby vyhovoval požiadavkám lesného hospodárstva. „V súčasnosti je cieľom chovu produkcia kvalitných, ľahko ovládateľných koní, použiteľných v lesnej prevádzke, poľnohospodárstve, agro- a lesoturistike a produkcia plemenných žrebcov pre plemenitbu v krajskom chove. Celkový počet chovaných koní sa pohybuje okolo dvesto jedincov. V roku 1995 bol uznaný šľachtiteľský chov koní plemena norik muránskeho typu a v roku 1997 bol náš chov vyhlásený za génovú rezervu norika muránskeho typu a chránený chov,“ dopĺňa Jozef Bystriansky.

Vlastnosti norikov muránskeho typu sú dané tvrdými podmienkami, v ktorých sú odchovávané. Tieto náročné podmienky odchovu zvyšujú aj odolnosť ich organizmu a prispievajú k dobrému rastovému vývinu koní.

Podľa riaditeľa OZ sú vlastnosti norikov muránskeho typu dané tvrdými podmienkami, v ktorých sú odchovávané. Žriebäť už od dvoch mesiacov chodia na pastvu vzdialenú niekoľko kilometrov v ťažkom horskom teréne. Mladé kone sú od polovice mája do konca októbra na vonkajších pastvinách. Kone sú v noci ustajnené v ohradách bez prístrešku. Tieto náročné podmienky odchovu zvyšujú aj odolnosť ich organizmu a prispievajú k dobrému rastovému vývinu koní. „Každodenný pohyb na pastve umožňuje nadobudnutie výbornej pohyblivosti a prirodzenej obratnosti, čo je dôležitým predpokladom pre prácu v lese. Takýto odchov prináša so sebou aj nevýhodu. Kone sú v tomto období bez jadrového krmiva. Tento deficit vo výžive má za následok neskoršie dospievanie a má vplyv aj na utváranie exteriéru,“ dodáva Jozef Bystriansky.

Pre noriky muránskeho typu je charakteristická tvrdosť, pevnosť, odolnosť, ochota k práci, nenáročnosť, sú dobre ovládateľné, pri-

meraného temperamentu, dobrego charakteru. Žriebčín na Veľkej Lúke predáva štvorročné kone, ktoré si väčšinou kupujú na prácu v lese. Ich cena sa pohybuje od 2 000 eur. „O plánoch do budúcnosti je ťažké hovoriť. Aj lesné hospodárstvo zasiahla kríza a postihla aj nás. Chov je dlhodobo nerentabilný. Naším cieľom je udržať ho a ak sa to podarí, chceme ho aj ďalej rozvíjať. Máme pripravené investičné projekty, ktorých realizácia bola zatiaľ pozastavená,“ vysvetľuje riaditeľ OZ.

Chov v malom

Chovu koní sa už venuje niekoľko rokov, pred šiestimi rokmi založil rodinnú farmu Podzámocký dvor. Rado Hudák okrem koní chová na farme kozy, ovce, psy, dokonca i somárka a vietnamské prasa. Kone ho však najviac chytajú za srdce. Chová nielen svoje, ale aj ustajnené kone svojich kamarátov a známych. „Chov chladnokrvných koní sa mi osvedčil, pretože tieto zvieratá nie sú náchylné na choroby, majú pokojnú, miernu povahu a znesú aj ťažšie klimatické podmienky,“ vysvetľuje. Rodinná farma Hudákovcov je v obci Podzámčok, neďaleko Zvolena. Chladnokrvné kone využívajú na práce okolo farmy, ale aj na vozenie detí. Šéf farmy tvrdí, že keď sa deti vozia na chladnokrvných koníkoch, neobáva sa o ich bezpečnosť, pretože sa mu ešte nikdy nestalo, že by zvieratá zareagovali nepatričným spôsobom. Dvadsaťdvaročná kobyľa Zuza si už užila svoje. Kúpoval ju ako jatočnú, pretože po rokoch prežitých v hore bola strhaná, mala problémy s kĺbmi. Na farme sa dala postupne dokopy, dokonca až tak, že napriek veku porodila za tri roky dve žriebäť.

„Obe zdedili vynikajúcu pokojnú a vyrovnanú povahu po matke, takže vôbec neprekáža, že otec dvojročnej Qashqai je haflingský žrebec a otec ročnej Chanel je belgický chladnokrvný žrebec,“ vysvetľuje Rado Hudák. Ďalšia kobyľa, štvorročná Sylvia je napriek tomu, že je to ako Zuza norik muránsky, je oveľa väčšieho veku. Súvisí to aj s etapami kríženia týchto koní na Muráni. **f**

Chladnokrvné kone používajú v Podzámčoku aj na prácu okolo farmy

ného chovu. V druhej polovici 70. rokov v plemenitbe použili žrebce plemena sliezky norik. Neskôr spolu s Výskumnou stanicou pre chov koní v Slatiňanoch vy-

Kone z ich chovu získali mnoho ocenení na výstavách a v rokoch 2007 a 2008 boli vyhodnotení ako najlepší chovatelia v kategórii chladnokrvných plemien koní.